

Simókovics Rókus, a Híd egykori szerkesztője, aki Sánta Péter álneven írt folyóiratunkban. A fasiszták kivégezték 1941-ben. (B. Szabó György rajza)

Beszélgetés

Sánta Péter

Igen, asztalos inas vagyok két éve — feleli az iskolából jövő inascsoport egyik zömök, barnaképű tagja. — Na, és jó helyed van? — Ez a kérdés mintha zavarba hozta volna az okos kinézésű legénykét, s tanácstalanul néz társaira, majd rám. — Na, — biztatom —, hát nem tudod, vagy talán úgy vagy te is, mint az a két kanász gyerek, akik azon tanakodtak: hogyan élnének, ha királyok lennének?

A kör összébb szorul körülöttem, úgy látszik, jó húrt tapogatok. A szurtos ruhába bújtatott pajkos csoport elcsendesedik, a szemükből kíváncsiság csillog felém. Az agyamon gondolat suhan át: — Hát ez az a vásott, minden rosszra képes inasbanda, akinél egy egyszerű mese körvonala kiváltja a gyereklélek igazi sajtását, a naivitást?

— No és mit kívántak? mondja már el — unszoltak többen is a körből.

— Hát az úgy volt: két kanász gyerek fogadott, hogy melyik tudna jobban élni, ha király lenne. Az egyik azt mondta, ha én király lennék, minden este friss szalmát terítenék magam alá, a vöröshajmának csak a szívét enném és sohasem enném meg az avas szalonnát. Hát te mit tennél? — kérdi a társát. — Én-e? — Majd hosszabb hallgatás után megszólal. — Hát mit is kívánhatok, amikor te mind kiszedted a javát és nekem nem hagytál semmit. — Talán te is úgy vagy — fordulok az én asztalos inasomhoz — annyira megszoktad már ezt az életet, hogy nem is tudsz jobbat elképzelni?

— Tudja az ördög — pattan ki belőle a szó, micijét a feje búbjára tólva —, hi nem kellene vásárokra járni, nem volna semmi panaszom. De

mikor megjön a vásárok ideje, csináljuk a teknőket mindennap reggel hatól este tízig, tizenegyig, szombaton éjjel meg vásárra megyünk.

— Na és rossz vásárokra járni?

— Hogy rossz-e? Próbálná csak meg, majd meglátná. Ha feneketlen sárban, majdnem forgácson élő asztalos lóval éjjel kellene mennie, nem tudná, hogy sírjon-e vagy káromkodjon. Egyszer Martonosra mentem a köves úton, de a vásárt elhalasztották a keresztúri vásár miatt. A faluban azt mondták, nincs az messze, legfeljebb egy jó óra járás túl a Tiszán. Neki is vágtam, de ahogy átmentem a töltésen, a Tisza mentén kegyetlen rossz útra jutottam. Az eső esett, a ló minden tizenöt-húsz lépésre megállt. Cipőmet levettem és mezétláb, a térdig érő, hideg sárban tóltam a kocsit. Így kínlódtam át vagy fél kilométert; közben besötétedett. A sötétben egy gödörben megrekedtem. Visszafordulni nem bírtam, a kocsit nem hagyhattam ott. Mit tehettem más, mint, hogy összekuporodtam a koci ülésén és a szétálló esőben ott virrasztottam reggelig. Mire átvergődtem a Tiszán és a faluba értem, tíz óra lehetett. Természetesen nem adtam el egy teknőt sem. Mikor hazaértem, a mesterem megpofozott, mert hogy tönkre tettem a portékát, a lovat agyonkínóztam, meg más mindenfélét előszedett. Persze nem szorulok, ha párszáz dinár tiszta pénzt hozok. Sőt, akkor meg is dicsért volna, hogy milyen ügyes vagyok.

Egyszer meg Szentára mentem éjjel és kétszer is fölfordultam. A teknőket szétrakni, a sárban a kocsit magamnak talpra állítani és újra felpakolni jó két órát vesz igénybe. A második esetben már hamarabb végeztem. Az utánam jövő suszterek, kofák, pokrócosok és más vásárra járó népek kocsijai, mivel nem kerülhettek ki, összetorlódtak. Rövid ideig a kocsikról kiabáltak — senkinek sincs inyére taposni a térdig érő őszi sarat — de azután csak kigubóztak pokrócaikból, mert látták, hogy így bizony nem jutnak el a vásárra. Mielőtt a segítséghez hozzá láttak volna, egy suszter mester a többiek megelégedésére két hatalmas pofont adott a sártaposás és idővesztés fejében. A vásárt, még néhány elakadás után úgy dél körül értem el. A mesteremtől — aki vonaton utazott oda — megkaptam a magamét, mert már széledezett a nép és alig adtam el valamit. Visszafelé, büntetésből a koci mellett köllött gyalogolnom és vigyáznom, hogy föl ne boruljon.

No és amikor Moravicára mentem, az se kiskutya. Akkor meg a kerékszög tört el és a két első kerék kiszaladt a koci alól. A teknők rám borultak, és ha valamelyiknek az éle a fejemet éri, most aligha mesélnék itt magának.

A piacra járás se jó dolog. Nyáron még csak hagyján, de télen rossz gúnyában, lyukas cipőben félnapokat álldogálni a piacon, nem tréfa dolog. Egyszer mesterem eladta a lovat az egyik piacon és a kocsit a teknőkkel együtt nekem kellett haza húznom. Soha még úgy nem éreztem magam, mint akkor. A szívem, azt hittem, kijön a torkomból, a lábaim reskettek, a házak és az emberek mintha táncoltak volna a szemem előtt. Amikor már nem bírtam tovább, elmentem szólni a gazdámnak. Nem találtam otthon. Egy órai keresés után megleltem az egyik kocsmában. Javában itták az áldomást. Amikor elmondtam, hogy nem bírom tovább, rám förmedt: „Nem szégyenled magad? Én amikor inas voltam...” És mesélt egy csomó hőstettet az ő inas életéből. A többiek helyeselték, hogy bizony úgy volt az régen, az ő idejükben és zavartak is kifelé, hogy húzzam tovább. Szerencsére a kocsmárosné a pártomat fogta és belátták ők is, hogy mégis csak nem vagyok olyan erős, mint egy ló.

— Na és ki ruház? — kérdem tőle. — Látom nagyon rongyos vagy.

— Az anyám, de ő meg beteg és a nagymamánál él. Én magam veszek néha valamit az ócskapiacon a borralalókból, néha meg kapok, a gazdám-tól vagy valaki mástól használt ruhákat.

— Hol alszol, van-e legalább rendes lakásod?

— Takaróm az van elég. Van két lópokrócom és ha az se elég, a bútorpakoláshoz használt rongyokat is magamra szedem. Hanem ágyam az nincs, a forgácsban alszom. Nem volna az rossz. De tudja, az asztalos műhelyben sok a bolha, engem meg szörnyen szeretnek. Olyan is az ingem, meg a gatyám, mint mikor a piktor a falat összespricceli.

A gazdája házához érve elváltunk. Ahogy bemegy a kiskapun, utána nézek. — Sokat szenvedsz kis embertársam, mint ahogy szenvedtek elődeid és szenvedni fognak az utánadjövők is, amíg a mások munkaerejéből kiperéselt pénzszerzés lesz a társadalom rugója.

Megjelent a Hídban 1939 áprilisában

